૮.૪ પૌષધવ્રત વિધિ અને દેશાવગાસિંક વિધિ

પૌષદ લેવાની વિધિ

સવારનું રાઇય પ્રતિક્રમણ કરવું (પૌસહ લઈને પછી પણ થાય)

ત્યાર પછી... ખમા. દઈને ઈચ્છાકારેણં સંદિસહ ભગવન્ ઈરિયાવહિયં પડિક્કમામિ? ઈચ્છં... ઈરયાવહિયા તસ્સ અન્નત્થ કહી... એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉ. કરી પ્રગટ લોગસ્સ બોલવો.

ખમા. દઈ... ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ પોસહ મુહપતિ પડિલેહુ? ઈચ્છં કહી મુહપતિ પડિલેહવી ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભગવન્.

પોસહ સંદિસાહુ? ઈચ્છં. ખમા દઈ ઈચ્છં. ખમા દઈ ઈચ્છં, સં. ભ. પોસહ ઠાઉ? ઈચ્છં.. બે હાથ જોડી ૧ નવકાર બોલી ઈચ્છકારી ભગવન્ પસાય કરી પોસહદંડક ઉચ્ચરાવોજી પોસહદંડક સૂત્ર બોલવું.

પોસહ લેવાનું સૂત્ર

કરેમિભંતે ! પોસહં, આહાર પોસહં દેસઓ સવ્વઓ સરીર સક્કાર પોસહં સવ્વઓ બંભચેર પોસહં સવ્વઓ અવ્વાવાર પોસહં સવ્વઓ ચઉવ્વિહ પોસહં ઠામિ જાવ દિવસ અહોરંત્ત પજ્જુવાસામિ. દુવિહં તિવિહેણં મણેણં વાયાએ કાએણં ન કરેમિ ન કારવેમિ તસ્સ ભંતે! પડિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ અપ્પાણં વોસિરામિ.

ખમા. દઈ ઈચ્છા સં. ભં. સામાયિક સંદિસાહુ? ઈચ્છં ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભં. સામાયિક ઠાઉ? ઈચ્છં બે હાથ જોડી ૧ નવકાર ગણી ઈચ્છકારી ભ. પસાયકરી સામાયિક દંડક ઉચ્ચરાવોજી.

કરેમિભંતે સૂત્ર

કરેમિ ભંતે! સામાઈયં, સાવજ્જં જોગં પચ્ચક્ખામિ,
જાવ પોસહ પજ્જુવાસામિ દુવિહં, તિવિહેણં,
મણેણં વાયાએ કાએણં, ન કરેમિ, ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે પડિક્કમામિ,
નિંદામિ ગરિહામિ, અપ્પાણં વોસિરામિ.
ખમા. દઈ ઈચ્છા સં. ભ. બેસણે સંદિસાહુ? ઈચ્છં
ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. બેસણે ઠાઉ? ઈચ્છં
ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. સજ્ઝાય સંદિસાહુ? ઈચ્છં
ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. સજ્ઝાય કરુ? ઈચ્છં બેસીને ૩ નવકાર ગણવા
ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. બહુવેલ સંદિસાહુ? ઈચ્છં
ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. બહુવેલ કરશું? ઈચ્છં

સવારના પડિલહેણની વિધિ

ખમા. દઈ ઈચ્છા ઈરિયાવહિયં પડિક્કમામિ? ઈચ્છં તસ્સ... અન્નત્થ... કહી કાઉ. કરી લોગસ્સ બોલવો. ખમા. દઈ ઈચ્છાકારેણ સં. ભ. પડિલેહણ કરૂ? ઈચ્છં. મુહપતિ પડીદેહી (પહેરેલા બધા વસ્રનું પડિલહેણ કરવું) કાજો વોસિરાવિ.

(ખમા. દઈ ઈરિયાવહિયા તસ્સ અન્નત્થ કહી એક લોગસ્સ અથવા ચાર નવકારનો કાઉ. કરી પ્રગટ લોગસ્સ બોલવો) ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભગવન્ પસાય કરી પડિલેહણા પડિલેહાવોજી. ખમા. ઈચ્છા. સં. ભ. ઉપધિમુહપતિ પડિલેહું? ઈચ્છં મુહપતિ પડિલેહવી, ઈચ્છા સં. ભ. ઉપધિસંદિસાહુ? ઈચ્છં

વસ્રો કામળી વગેરે પડિલેહી કાજોલેવા ઈરિયાવહિયં કરી દંડાસણથી કાજો લઈ સૂપડીમાં ભરી જયણાપૂર્વક અણુજાણહ જસ્સુગહો બોલીને પરઠવીને પછી ત્રણવાર વોસિરે વોસિરે કહેવું.

ઈરિયાવહિયં તસ્સ અન્નત્થ કાઉ. કરવો. ગમણાગમણે કહી દેવવંદન કરીને, મન્હજિણાણંની સજ્ઝાય કહેવી. રાઇય મુહપતિ પલેવવી.

રાઈય મુહપત્તિની વિધિ

પ્રથમ ઈરિયાવહિયા તસ્સ અન્નત્થ (ચાર નવકાર અથવા એક લોગસ્સનો કાઉ.) પછી પ્રગટ લોગ્ગસ્સ ખમા. દઈ ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ રાઈ મુહપત્તિ પડિલેહુ? ઈચ્છં (મુહપત્તિ પડિલેહવી) બે વાંદણા દેવા ખમા. દઈ

ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ રાઈઅં આલોવું?

ઈચ્છં આલોએમિ જો મે રાઈઓ અઈઆરો (સંપૂર્ણ કહેવું)

સવ્વસ્સવિ દુચ્ચિંતિઅ (સંપૂર્ણ) પદસ્થ હોય તો બે વાંદણા, ન હોય તો ખમા. દઈ

ઈચ્છકાર સુહરાઈ કહેવું પછી અબ્ભુટ્ઠિઓ ખામવો પછી બે વાંદણા દેવા.

ખમા. દઈ ઈચ્છકારી ભગવન્ પસાયકરી પચ્ચક્ખાણ દેશોજી પચ્ચક્ખાણ લઈને સર્વેને વંદન કરવું! અવિધિ આશાતના મિચ્છામિ દુક્કડમ્.

માંડલાની વિધિ

પ્રથમ ખમા. દઈ ઈરિયાવહીયં પડિક્કમી ગમણા–ગમણે આલોવી ખમા. દઈ ઈચ્છા. સ્થંડિલ પડિલેહું? ઈચ્છં, કહી એકએક દિશામાં છ, છ માંડલા કરવા તે નીચે પ્રમાણે છે.

આઘાડે આસન્ને ઉચ્ચારે પાસવણે અણહિયાસે.
આઘાડે આસન્ને પાસવણે અણહિયાસે.
આઘાડે મજઝે ઉચ્ચારે પાસવણે અણહિયાસે
આઘાડે મજઝે પાસવણે અણહિયાસે
આઘાડે દૂરે ઉચ્ચારે પાસવણે અણહિયાસે
આઘાડે દૂરે પાસવણે અણહિયાસે

બીજા છ માંડલા
jainuniversity.org
આઘાડે આસન્ને ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે.
આઘાડે આસન્ને પાસવણે અહિયાસે.
આઘાડે મજઝે ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે.
આઘાડે મજઝે પાસવણે અહિયાસે.
આઘાડે દૂરે ઉચ્ચારે પાસવણે અહિયાસે.
આઘાડે દૂરે પાસવણે અહિયાસે.
ત્રીજા છ માંડલા અને ચોથા છ માંડલા ઉપર પ્રમાણે જ છે પણ આઘાડે ના બદલે દરેક ઠેકાણે અણાઘાડે કહેવું.

રાતના (સૂતા પહેલાં)
સંથારા પોરિસી ભણાવવાની વિધિ

ખમા. ઈચ્છા. સંદિ. ભ. બહુપડિપુન્ના પોરિસી? ખમા. દઈ ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ઈરિયાવહિયં પડિક્કમામિ? ઈચ્છં કહી ઈરિયાવહિયં કરવા. કાઉ. કરવો પ્રગટ લોગસ્સ બોલવો.

પછી ખમાસમણ દઈ ઈચ્છા સંદિ ભગવન્ ! બહુપડિપુન્ના પોરિસી રાઈય સંથારએ ઠાઉ? (ઠાઈસું) ઈચ્છં કહી ચઉક્કસાય કહેવું. પછી નમુત્થણંથી જય વીયરાય સુધીના સુત્ર કહેવા, પછી ખમા. ઈચ્છા સંદિ. ભગ. સંથારા પોરિસી વિધિ ભણવા મુહપત્તી પડિલેહું? ઈચ્છં. કહી મુહપત્તિ પડિલેહું? ઈચ્છં કહી મુહપત્તિ પડીલેહીને આ પ્રમાણે સંથારા પોરિસી કહેવી. (ભણવી)

સંથારા પોરિસી

નિસીહિ, નિસીહિ, નિસીહિ, નમો ખમાસમણાણં ગોયમાઇણં મહામુણીણં... કહી નવકાર મંત્ર બોલી... કરેમિ ભંતે! સામાઈઅં, સાવજ્જં જોગં પચ્ચકખામિ, જાવ પોસહં પજ્જુવાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણં, મણેણં, વાયાએ, ન કરેમિ ન કરાવેમિ, તસ્સ ભંતે! પડિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ અપ્પાણં વોસિરામિ.

આ નિસીહિ, નવકાર અને કરેમિ ભંતેનો પાઠ ત્રણ વાર બોલવાનો છે.

અણુજાણહ-જિટ્ઠિજ્જા, અણુજાણહ પરમગુરુ, ગુરુ ગુણ રયણેહિં મંડિય સરીરા; બહુપડિપુન્ના પોરિસિ, રાઈઅસંથારએ ઠામિ. ૧.
અણુજાણહ સંથારં, બાહુવહાણેણ વામ પાસેણં; કુક્કુડિ પાય પસારણ, અતરંત પમજ્જએ ભૂમિ. ૨
સંકોઈઅ સંડાસા, ઉવટ્ટંતે અ કાય પડિલેહા; દવ્વાઈ ઉવઓગં, ઉસાસનિરુભણાલોએ.૩
જઈ મે હુજ્જ પમાઓ, ઈમસ્સ દેહસ્સિમાઈ રયણીએ; આહાર મુવહિ દેહં, સવ્વં તિવિહેણ વોસિહિઅં. ૪.
ચત્તારી મંગલં-અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં, સાહુ મંગલં, કેવલિપન્નતો ધમ્મો મંગલં. ૫.
ચત્તારી લોગુત્તમા- અરિહંતા લોગુત્તમા, સિદ્ધા લોગુત્તમા; સાહુ લોગુત્તમા, કેવલિપન્નતો ધમ્મો લોગુત્તમો. ૬.
ચત્તારી સરણં પવજ્જામિ-અરિહંતા સરણં પવજ્જામિ, સિદ્ધે સરણં પવજ્જામિ, સાહુ સરણં પવજ્જામિ, કેવલિપન્નતો ધમ્મં સરણં પવજ્જામિ. ૭.
પાણાઈવાય મલિયં, ચોરિક્કં મેહુણં દવિણમુચ્છં; કોહં માણં માયં, લોભં પિજ્જં તહા દોસં. ૮.
કલહં અબ્ભકખાણં, પેસુન્નં રઈઅરઈ સમાઉત્તં; પરપરિવાયં માયા-મોસં મિચ્છાત્તસલ્લં ચ. ૯.
વોસિરિસુ ઈમાઈં, મુકખમગ્ગ સંસગ્ગ વિગ્ધભૂઆઈં; દુગ્ગઈ નિબંધણાઈં, અઠ્ટારસ પાવ ઠાણાઈં. ૧૦.
એગોંહં નત્થિ મે કોઈ, નાહમન્નસ્સકસ્સઈ; એવં અદીણ મણસો, અપ્પાણમણુસાસઈ. ૧૧.
એગો મે સાસઓ અપ્પા, નાણ-દંસણસંજુઓ; સેસા મે બાહિરા ભાવા, સવ્વે સંજોગલક્ખણા. ૧૨.
સંજોગમુલા જિવેણ, પત્તા, દુકખપરંપરા; તમ્હા સંજોગસંબંધ, સવ્વં તિવિહેણ વોસિરિઅં. ૧૩.

આ નીચેની ગાથા ત્રણ વખત બોલવી.

અરિહંતો મહ દેવો, જાવજ્જીવં સુસાહુણો ગુરુણો; જિણપન્નતં તત્તં, ઈઅ સમ્મતં મએ ગહિઅં

(પછી હાથ જોડી ત્રણ નવકાર ગણીને નીચેની ગાથા કહેવી.)

ખમિઅ ખમાવિઅ મઈ ખમઅ, સવ્વહ જીવનિકાય; સિદ્ધહ સાખ આલોયણહ, મુજ્ઝહ વઈર ન ભાવ. ૧૫.
સવ્વે જીવ કમ્મવસ, ચઉદહ રાજ ભમંત; તે મે સવ્વ ખમાવિઆ મુજ્ઝવિ તેહ ખમંત. ૧૬.
જં જં મણેણ બદ્ધં, જં જં વાએણ ભાસિઅં પાવં; જં જં કાએણં કયં, મિચ્છામિ દુક્કડં તસ્સ. ૧૭.

પોસહ પારવાનું સૂત્ર

સાગરચંદો કામો ચંદવડિસો સુંદસણો ધન્નો, જેસિં પોસહપડિમા અખંડિયા જીવિ અંતે વિ. ધન્ના સહાલણિજ્જા સુલસા આણંદ કામદેવા ય જાસ પસંસઈ ભયવં દઢવ્વયત્તં મહાવીરો ।। પોસહ વિધિએ લીધો, વિધિએ પાર્યો વિધિ કરતા જે કોઈ અવિધિ હુઓ હોય તે સવિહુ મન વચન કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુક્કડમ્.

પૌષધના અઢાર દોષ માંહે જે કોઈ દોષ લાગ્યો હોય તો તે સવિ હું મન વચન કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુક્કડમ્.

સાંજના પડિલેહણની વિધિ

ખમા. દઈ બહુપડિપુન્ના પોરિસી? ખમા. દઈ ઈચ્છાકારેણ સં. ભ. ઈરિયાવહિયં તસ્સ, અન્નત્થ (ચાર નવકાર અથાવ એક લોગસ્સનો કાઉ.) પ્રગટ લોગસ્સ, ગમણાગમણે, ઈચ્છા. સં. ભ. પડિલેહણ કરું? ઈચ્છં ઈચ્છા. સં. ભ. પૌષધશાળા પ્રમાર્જું? ઈચ્છં પછી મુહપતિ પડિલેહવી. કટાસણું– ચરવળો–પડિલેહવો ને વાપર્યું હોય તો વસ્ત્ર આદિનું પડિલેહણ પહેલાં કરવું!

ખમા. દઈ ઈરિયાવહિયં... તસ્સ અન્નત્થ કાઉ. પ્રગટ... લોગસ્સ... ગમણાગમણે.

ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. પડિલેહણા પડિલેહાવોજી

ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. ઉપધિ મુહપતિ પડિલેહું? ઈચ્છં મુહપતિ પડિલેહવી.

ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. સજ્ઝાય સંદિસાહુ? ઈચ્છં

ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. સજ્ઝાય કરૂ? ઈચ્છં

મન્હજિણાણંની સજ્ઝાય કહેવી. પછી બે વાંદણા દેવા (વાપર્યું હોય તો)

ઈચ્છકારી ભગવન્ પસાય કરી પચ્ચક્ખાણનો આદેશ દેશોજી.

પચ્ચક્ખાણ લેવું. ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. ઉપધિ સંદિસાહુ? ઈચ્છં

ખમા. દઈ ઈચ્છા. સં. ભ. ઉપધિ પડિલેહુ? ઈચ્છં

અવિધિ આશાતના મિચ્છામિ દુક્કડમ્

ઉપધિનું પડિલેહણ કરવું... ઈરિયાવહિયં... પછી કાજો લેવો, અને જોઈને પરઠવવો પછી વોસિરે (3 વાર) કહી

ઈરિયાવહિયં કરી ગમણાગમણે કહી દેવવંદન કરવું.

ઈચ્છા સં. ભ. સજ્ઝાય કરુ? ઈચ્છં

મન્હજિણાણંની સજ્ઝાય કહેવી.

(વાપર્યું ન હોય તો, ઉપવાસ હોય તો બધા આદેશ સાથે લેવા)

jainuniversity.org

એક પૌષધનું ફળ

એક પૌષધ (દિવસ–રાતનો) કરનાર સત્તાવીશસો, સિત્તોતેર કરોડ, સિત્તોતેર લાખ, સિત્તોતેર હજાર, સાતસો, ને સાડી સિત્તોતેર પલ્યોપમ (૨૭૭,૭૭,૭૭,૭૭,૭૭,૧/૨)આટલા પલ્યોપમનું દેવગતિનું આયુષ્ય બંધાય છે. પૌષધ શુભ ભાવોને પોષણ આપે છે. અશુભોનો નાશ કરે છે. તેમાં સંહેદ નથી. અપ્રમત્ત ભાવે કરેલ પૌષધ નરક અને તિર્યંચ ગતિને છેદી નાખે છે. માટે પ્રમાદ રહિત થઈને પૌષધ કરવો.

૧ કાઉસ્સગ્ગનું ફળ : શુદ્ધ ભાવે શ્વાસોશ્વાસ પ્રમાણ કાઉસ્સગ્ગ કરનાર આત્મા ૨,૪૫,૪૦૮ પલ્યોપમથી કંઈક અધિક દેવલોકનું આયુષ્ય બાંધે છે.

૨ આઠ શ્વાસોશ્વાસ એટલે સમગ્ર નવકારના કાઉસ્સગ્ગે કરી ૧૯,૬૩,૨૬૭ પલ્યોપમનું દેવ આયુષ્ય બાંધવા આ આત્માશક્તિ ધરાવે છે.

3 પચીસ શ્વાસોશ્વાસ એટલે ચંદેસુ નિમ્મલયરા સુધી લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરનાર આત્મા ૬૧,૩૫,૨૧૧ પલ્યોપમનું દેવ આયુષ્ય બાંધે છે.